

TÁMOP 4.1.2.B.2-13/1-2013-0003 jelű
**Regionális pedagógiai szolgáltató és kutató központ továbbfejlesztése,
térsvégi pedagógiai központ kialakítása a Nyugat-Dunántúlon** című projekt

---

**Egységes szakmai protokollok a pedagógusképzésben oktatók
számára, különös tekintettel a gyakorlatokra,
egy gyakorlati tárgy mintaként történő bemutatásával**

A Nyugat-magyarországi Egyetemen 4 karon folyik pedagógusképzés (Apáczai, Benedek, Savaria Egyetemi Központ 2 kara), amely felöleli a kisgyermekkorai neveléstől az óvópedagógus, tanítóképzésen keresztül át a közismeretei, szakmai, művészeti tanárképzésig, valamint a felnőttképzésig a teljes képzési rendszert. Ezért kitüntetett szerepe van a pedagógusképzésnek az egyetem stratégiájában, és meghatározó kell, hogy legyen az egységes szemlélet, az egységes gyakorlat.

A pedagógusképzési modell meghatározó elemei:

- a képzők minősége,
- a kutatás, a tudományos eredményekre alapozott képzés,
- az iskolai gyakorlat, a partneriskolák szerves kapcsolódása a képzéshez,
- a hallgatók szakmai fejlődésének figyelemmel kísérése, támogatása a felvételtől a gyakornoki rendszerig,
- a pedagógus életpályamodell támogatása,
- a szolgáltatások szervezése a kutatásokhoz, fejlesztésekhez kapcsolódva, a szakmai irányoknak és a gazdasági szempontoknak megfelelően.

A nyugat-magyar pedagógusképzési modell egységben értelmezi a pedagógusképzést és továbbképzést, mely támogat egy olyan pedagógus életpályamodellt, amelyben az alapképzés, a bevezető gyakornoki szakasz és az életpálya végéig történő szakmai fejlesztés (továbbképzés) egységes rendszert alkot; külön kitüntetetten figyelve az egyciklusú tanárképzésben a hallgatók belépéskori alkalmasságának vizsgálatára, majd a folyamatos szakmai támogatására a képzés alatt. Ez a jelenlegi törvényi szabályozással, az egyetemünkön fokozatosan alakuló gyakorlattal és az európai uniós irányelvekkel is összhangban van. Az európai uniós dokumentumokban ugyanis terminológiailag három összefüggő dolog van: 1. ITE (initial teacher education = tanárképzés), 2. induction (= bevezető támogatási rendszer, ami részben egyezik a mi gyakornoki rendszerünkkel), 3. CPG (continuous professional development = folyamatos szakmai fejlődés, nálunk továbbképzési rendszer).

A fentiek alapján olyan pedagógusok/tanárok képzését, folyamatos támogatását célozzuk meg, akik:

- olyan képesítéssel rendelkeznek, amely megfelelő egyensúlyt teremt a kutatás alapú tanulmányok és a tanítási gyakorlat között,
- tantárgyaik területén magas szintű szaktudással, valamint megfelelő pedagógiai, módszertani ismeretekkel rendelkeznek,
- pályafutásuk alatt folyamatos mentori szakmai támogatásban részesülnek,
- egész pályafutásuk alatt ösztönzésben, támogató típusú, jó gyakorlatokon alapuló hálózati továbbképzésben részesülnek, hogy formális és informális tanulás keretében új tudásra, készségekre tegyenek szert, beleértve ebbe a csereprogramok lehetőségeit is.

Az egyciklusú tanárképzés megköveteli az egységes pedagógiai, módszertani irányultságot valamennyi oktatótól a szakmai fejlődés támogatása érdekében. Ezért az oktatóktól az új, egyciklusú rendszerben és általában a pedagógusképzésben a következő szakmai követelmények és attitűdök látszanak kívánatosnak, amelyek kialakítására, folyamatos fenntartására törekszünk:

- nyitottság, jó megfigyelőképesség,
- elkötelezettség a problémák tapintatos és diplomatikus megoldására,
- a hallgatók fejlesztésére történő összpontosítás, szakmai támogatás jellemzi; felelőssé téve őket saját fejlődésük előmozdításában,
- a jó oktató a kiváló tanítást, gyakorlatot modellezi; annak megfelelően tanít, amit a jó tanításról mond,
- biztonságos, kiszámítható munkaléggkört teremt, empátikus hallgatóival szemben, de folyamatosan követi munkájukat,
- arra serkenti a hallgatókat, hogy reflektáljanak saját tapasztalataikra, értékeljék felkészültségüket; ennek érdekében maga is reflektál oktatási gyakorlatára,
- aktívan közreműködik az intézmény pedagógiai nézetrendszerének és politikájának alakításában,
- a gyakorlatban közreműködik a közoktatás és a tanárképzés megújításában,
- saját szakterületén a kutatást összekapcsolja az oktatással, követi a neveléstudomány és a módszertan új eredményeit,
- együttműködik a képzésben közreműködő valamennyi szereplővel.

Az általános szakmai irányítást, az oktatásszervezést és az együttműködést a karok és a képzésben meghatározó oktatók (pedagógia, pszichológia módszertan, gyakorlati képzés) között a tanárképző központ koncepciójára épülő pedagógusképző központ biztosítja (lásd: Pedagógusképző Központ működési rendje). A központ nem karokat, tanszékeket irányít, hanem az ott folyó pedagógusképzési tevékenységet támogatja, azoknak szolgáltat. Úgy valósítja meg a kutatásra épített oktatás és a gyakorlatorientáltság egységét, hogy a közoktatás feladataihoz, problémáihoz kapcsolódva szervez kutatásokat, a kutatások eredményeire építve fejlesztéseket hoz létre, amelyek azonnal bekapcsolhatóak az oktatásba, illetve szolgáltatások építhetők rá. Így a rendszer a pedagógusképzés gazdaságosságát biztosíthatja, s egyben erősítheti az egyetem

regionális beágyazottságát a közoktatás területén. Ebben a rendszerben legfontosabb a hallgató és majd a pedagógus élethosszig tartó szakmai támogatásának biztosítása. Ez a pedagógusképző/tanárképző központ meghatározó feladata.

A pedagógusképző központ a Regionális Pedagógiai Szolgáltató és Kutató Központ (<http://pszk.nyme.hu>) keretein belül működik, és összehangolja a tanárképzés szakmai, tartalmi, szervezeti és tudományos feladatait, szervezi a gyakorlati képzést. Meghatározóan fontosnak tartjuk a gyakorlatok olyan vezetését, amelyben meghatározó a probléma vagy kutatás alapú tanulás-tanítás és a digitális eszközök használata. Ehhez egy gyakorlati oktatási kézikönyvet készítettünk, amelyben egy mintaprogramon keresztül (Digitális állampolgári ismeretek, amelyet minden hallgatónak célszerű megismerni) mutatjuk be a gyakorlatvezetők számára ajánlott szakmai protokollokat.

A kézikönyvet a projektben részt vevő, a tanszéki koordinációért felelős oktatók készítették Dr. Iker János és Tóth László irányításával.

I. A Gyakorlati Kézikönyv készítésének célja

A Nyugat-magyarországi Egyetemen a pedagógusképzés képzésfejlesztésének egyik kiemelt célja, hogy fejlessze a különböző területeken zajló képzések gyakorlat-orientált jellegét. Ennek megfelelően folyamatosan bővíti a gyakorlati képzésbe bevonni kívánt gyakorlati képzőhelyek körét. Emellett lényeges a meglévő képzések átalakítása oly módon, hogy a magas színvonalú elméleti képzés mellett a gyakorlati oktatás egyre nagyobb szerephez jusson, méghozzá úgy, hogy a gyakorlati oktatás jelentős része vagy egésze külső gyakorlati képzőhelyen történjen. Emellett fontos cél olyan új, korszerű képzések bevezetése, ahol már a tematika tervezése során kiindulópontként kezeljük a gyakorlatorientált szemléletmód alkalmazását.

A gyakorlati képzés korszerűsítéséhez jelen kézikönyv megalkotásával segítséget kívánunk nyújtani a gyakorlati képzőhelyek oktatói számára.

A Gyakorlati Kézikönyv tartalmazza az elméleti oktatás során tervezett oktatási anyag részletes leírását. Emellett **javaslatokat** fogalmaz meg a gyakorlati képzés gyakorlatvezető tanárai számára arra vonatkozóan, hogy a gyakorlati oktatás során mely tevékenységeket milyen módszerrel lehet hatékonyan feldolgozni, megismerni, elsajátítani, illetve ellenőrizni.

A Kézikönyvben szereplők ötletek, bemutatott módszerek természetesen csak javaslatok, melyek kiegészíthetők, módosíthatók, korigálhatók az adott gyakorlati oktatóhely specialitásaihoz, körülményeihez, elvárásaihoz igazodva.

A gyakorlati képzés során az ismeretek, készségek elsajátításához szükség esetén konzultáljon az elméleti tárgyat tanító kollégával, akinek elérhetőségét a Kézikönyv alapadatai tartalmazzák.

A gyakorlati képzőhelyekkel való kapcsolattartást állandó megbízott segíti a Pedagógusképző Központ részéről.

II. Általános adatok

Tárgy megnevezése:	Digitális állampolgári ismeretek
Tárgy hallgatói (szakok megnevezése):	pedagógusképzésben résztvevők
Tárgy tantárgyi helye:	1. félév
Tárgyfelelős:	dr. Farkas András
Tárgy tanításába bevont oktató(k):	Csuk Csaba
Tárgy kredit száma:	3
Tárgy elméleti óraszám:	30 óra / félév
Tárgy gyakorlati óraszám:	5 óra/félév
Tárgy előtanulmányi feltétele(i):	-
Tárgy követelménye:	kollokvium
A tárgy célja és ismeretanyaga:	<p>A tárgy célja, hogy a tanulók olyan általános kompetenciákat ismerjenek meg, amelyek hozzájárulnak a digitális állampolgárrá váláshoz, valamint az élethosszig tartó tanulás attitűdjének erősödéséhez.</p> <p>A tárgy keretében olyan általános alapelveket, elméleti modelleket ismernek meg a hallgatók, amely a kulcskompetenciákhoz és azok alkalmazásához kapcsolódik. Megismerik az élethosszig tartó tanulás alapelveit, illetve az ennek támogatását elősegítő gyakorlati megvalósulásokat, technikai innovációkat. A tanulók megismerik a személyes és interaktív tanulási környezet felépítésének lehetőségeit, valamint az interaktivitás és produktivitás alternatívait a digitális környezetben, illetve a valós és virtuális tanulási környezet nyújtotta lehetőségeket, illetve ezek integrálásának módzatait. Olyan ismereteket szereznek a tárgy keretében, amely hozzásegíti őket az üzleti szféra nyújtotta új lehetőségek megismerésére, az e-business és a felhő alapú technológiák és a big data gyakorlatban történő alkalmazási lehetőségeire.</p>
Kialakítandó kompetenciák Szakmai tudás:	<p>A hallgató ismeri a digitális állampolgárság alapvető fogalmait, fejlődéstörténeti jellegzetességeit és összefüggéseit.</p> <p>Az ISTE ((International Society for Technology in Education) digitális állampolgárság kompetenciarendszere az alább felsorolt kilenc területet foglalja magában:</p> <ul style="list-style-type: none"> • digitális állampolgárság fogalma • digitális hozzáférés • digitális eszközhasználat • digitális kommunikáció • digitális együttélés • digitális énmegjelenítés • digitális egészség • digitális értékteremtés, produktivitás

	<ul style="list-style-type: none"> • időgazdálkodás • digitális tartalomszervezés
Képességek:	A hallgató az elméleti és módszertani ismereteinek felhasználásával képes önálló forráskutatásra, a tudományos eredmények követésére, tények feltárására és elemzésére. Az információtechnikai eszközöket alkalmazni tudja a forráskutatás és adatelemzés során. Rendelkezik minden olyan képességgel, amely a digitális állampolgártól elvárható, úgymint a kommunikációs és eszközhasználati, a tevékenységekhez és a viselkedéshez köthető, valamint az értékteremtés és produktiváshoz kapcsolódó képességek.
Attitűdök:	Nyitott az információs társadalommal kapcsolatos gondolkodásmód alapvető jellemzőinek befogadására és hiteles közvetítésére, az infokommunikációs ágazat szereplői, ill. valamennyi magyar állampolgár számára. Kritikusan szemléli a digitális ökoszisztéma folyamatait, törekszik ezek szakszerű megoldására. Probléma érzékeny, proaktív magatartást tanúsít az infokommunikációs folyamatok, problémák kezelésében. Fogékony a folyton változó környezet és marketing eszköztár aktuális elemeinek megismerésére, elsajátítására és ezek alkalmazására. Elkötelezett az információs társadalom céljainak megvalósításában, folyamatosan bővíti ismereteit a gyorsan változó technológiai környezet témakörében.

III. Az elméleti oktatás során elsajátított ismeretek¹

1. témakör: A digitális állampolgárság fogalma

1.1. A témakör oktatásának célja

Az első témakörben megismerkedünk a digitális állampolgárság lényegével, alapfogalmaival. Áttekintjük a fogalom kialakulásának történetét, a jelenlegi szemléletmódhoz vezető tényezőket. Megismerjük az elhelyezkedését a hazai oktatásinformatika rendszerében, valamint megvizsgáljuk, hogy jelenleg milyen hatások, trendek érvényesülnek a fogalom tartalmát illetően.

1.2. Milyen probléma/feladat megoldásához nyújt segítséget a témakör?

A témakör célja, hogy megismerjük azokat az elvárásokat, amelyeket a mai információs társadalmak várnak el állampolgáraitól. Áttekintést nyerjenek és fel tudják sorolni

¹ Ollé János és munkatársai: Digitális állampolgárság az információs társadalomban, 2013 Budapest, Eötvös Kiadó

azokat a nemzetközi sztenderdeket, amelyeket szakmai szervezetek meghatároztak. Értelmezni tudja a „digitális állam” polgára és a digitális „állampolgárság” közötti különbséget. Fel tudja sorolni az aktív online tevékenység jellemzőit. Áttekinti az oktatási környezetekkel kapcsolatos korszerű elvárásokat és felsorolja az elektronikus tanulási környezet kritériumait. megérti az eszközhasználat és módszertan egymást fejlesztő és egymást kiegészítő funkcióját. tudja mit jelent a „digitális állampolgárság” keretei között végzett munkatevékenység, szabadidő eltöltés és szórakozás. A hallgató legyen képes mérlegelni, hogy milyen lényeges trendek hatnak a fogalom kialakulására és ezek közül melyek járnak pozitív és melyek negatív következményekkel.

1.3. Kompetencia-fejlesztési célok

A témakör kompetencia-fejlesztés célja egyrészt a *kognitív*, másrészt a *speciális (szakmai) kompetenciára* irányul. Bevezető fejezetünkben a hallgatók alapvető fogalmakkal, a szaknyelvi szókincs alapvető elemeivel ismerkednek meg és megtanulják ezek helyes elsajátítását és alkalmazását. A fő cél az érdeklődés felkeltése. A szakmai kompetencia a modern IKT szemléletmód kialakulásában, az adott részterületekre adaptálásában nyilvánul meg. Ha e kompetencia-fejlesztési célok személyes kompetenciákkal (önérvényesítés, életcél) találkoznak, az elsajátítás és adaptív alkalmazás hatékonysága fokozottabb lesz.

1.4. A témakör részterületei:²

- digitális állampolgárság fogalma
- digitális hozzáférés
- digitális eszközhasználat
- digitális kommunikáció
- digitális együttélés
- digitális énmegjelenítés
- digitális egészség
- digitális értéktérítés, produktivitás
- időgazdálkodás
- digitális tartalomszervezés

² Ollé János és munkatársai: Digitális állampolgárság az információs társadalomban, (2013), Eötvös Kiadó, Budapest

1.5. A témakör kulcsfogalmai (meghatározásaikkal):

- ▶ **A digitális állampolgár tágabb értelemben**
„A digitális állampolgárság nem más, mint az online társadalomban való részvétel képessége, a napi szintű, szabályos és hatékony internethasználat. A technikai kompetenciákra és információs műveltségre épülő internethasználat hozza létre és formálja az online társadalmat, amelynek az offline társadalom számára megmutatkozó hasznosságai és előnyei közé sorolhatjuk a gazdasági lehetőségeket, a civil terület erősödését és az ide történő aktív bekapcsolódást, illetve a politikai közéletben való részvételt.” Mossberger, K., Tolbert, J.C, McNeal, S.R, 2008
- ▶ **Szűkebb értelemben** az, aki a tevékenységeihez (hatékonyan) használja a netet / digitális technológiákat a saját vagy a közösség céljainak megvalósítása érdekében (Szabó Orsi 2014.)

1.6. Ajánlott kiegészítő szakirodalom:

Ollé János: A digitális állampolgárság értelmezése és fejlesztési lehetőségei

<http://www.oktatas-informatika.hu/2012/07/olle-janos-a-digitalis-allampolgarsag-ertelmezese-es-fejlesztési-lehetosegei/>

2. témakör: Digitális hozzáférés

2.1. A témakör oktatásának célja

A hallgató számára feltárni a digitális hozzáférés értelmezését, feltárni a hozzá szükséges kompetencia lényegét.

2.2. Milyen probléma/feladat megoldásához nyújt segítséget a témakör?

A hozzáférés biztosítása digitális feladatok, tevékenységek elvégzéséhez

2.3. Kompetencia-fejlesztési célok:

A különböző digitális tevékenységek végzéséhez az egyén képes megteremteni a megfelelő digitális hozzáférést, és szükség esetén másokat is segít ennek kialakításában.

2.4. A témakör részterületei³

A digitális hozzáférés által az egyén képes lesz aktívan részt venni a társadalmi és közösségi folyamatokban, és képes mérlegelni azt, hogy melyek a digitális részvétel előnyei és hátrányai. Az egyén képes megteremteni – a saját lehetőségeihez képest – az

---

³ Ollé János és munkatársai: Digitális állampolgárság az információs társadalomban, (2013), Eötvös Kiadó, Budapest

adott helyzethez szükséges hozzáférést nem csupán a saját maga, de akár a közösség számára is. A digitális hozzáférés tehát nem eszközalapú, sokkal inkább a funkcionális megközelítésen van a hangsúly: a különböző digitális tevékenységek végzéséhez az egyén képes megteremteni a megfelelő digitális hozzáférést, és szükség esetén másokat is segít ennek kialakításában.

2.5. A témakör kulcsfogalmai (meghatározásaikkal):

digitális részvétel

digitális hozzáférés

digitális tevékenység

2.6. Ajánlott kiegészítő szakirodalom:

Ollé János: A digitális állampolgárság értelmezése és fejlesztési lehetőségei

<http://www.oktatas-informatika.hu/2012/07/olle-janos-a-digitalis-allampolgarsag-ertelmezese-es-fejlesztési-lehetosegei/>

3. témakör: Digitális eszközhasználat

3.1. A témakör oktatásának célja:

A hallgató ismerje a digitális eszközhasználat tevékenység elemét

3.2. Milyen probléma/feladat megoldásához nyújt segítséget a témakör?

Segítséget nyújt a tudatos eszközhasználatához

3.3. Kompetencia-fejlesztési célok:

Integrálja a meglévő eszközhasználati tevékenységelemeket

3.4. A témakör részterületei:⁴

A digitális eszközhasználat kompetenciája magában foglalja, hogy az egyén az internetes tevékenységéhez leginkább illeszkedő eszközt választja, és hatékonyan használja annak érdekében, hogy önmaga vagy mások számára értékes tartalmat hozzon létre (Habók–Czirfusz 2013). A digitális eszközök használata egyrészt a technikai felkészültség és ismeretszemponjtjából, másrészt az eszközhasználatához kapcsolódó attitűd szempontjából közelíthető meg. Ennek ismeretében nem elegendő az eszközök ismeretéről beszélnünk, ugyanis ez csupán szükséges, de nem elégséges feltétele az eszközhasználatnak. Az egyénnek képesnek kell lennie tudatosan, meghatározott cél érdekében és produktívan használni a digitális eszközöket (Ollé 2012). Az eszközök kiválasztása során meghatározó a nyitott és érdeklődő attitűd megléte, és annak felismerése, hogy az egyes tevékenységekhez kapcsolódóan mely eszköz a legalkalmasabb az általunk kívánt cél eléréséhez. Az átgondolt eszközhasználat által az egyén képes

---

⁴ Ollé János és munkatársai: Digitális állampolgárság az információs társadalomban, (2013), Eötvös Kiadó, Budapest

hatékonyan és eredményesen kommunikálni, tartalmat megosztani, tartalmakat és információkat menedzselni, valamint tudást és tartalmat létrehozni (Ferrari 2012), mind ezt pedig tudatosan kiválasztott eszközök segítségével hajtja végre.

3.5. A témakör kulcsfogalmai (meghatározásaikkal):

digitális eszközhasználat

A digitális eszközök használata egyrészt a technikai felkészültség és ismeretszempontról, másrészt az eszközhasználathoz kapcsolódó attitűd szempontjából közelíthető meg. Ennek ismeretében nem elegendő az eszközök ismeretéről beszélnünk, ugyanis ez csupán szükséges, de nem elégséges feltétele az eszközhasználatnak. Az egyénnek képesnek kell lennie tudatosan, meghatározott cél érdekében és produktívan használni a digitális eszközöket (Ollé 2012).

3.6. Ajánlott kiegészítő szakirodalom:

Ollé János: A digitális állampolgárság értelmezése és fejlesztési lehetőségei

<http://www.oktatas-informatika.hu/2012/07/olle-janos-a-digitalis-allampolgarsag-ertelmezese-es-fejlesztési-lehetosegei/>

4. témakör: Digitális kommunikáció

4.1. A témakör oktatásának célja:

A digitális kommunikáció fogalmának tudatosítása,

4.2. Milyen probléma/feladat megoldásához nyújt segítséget a témakör?

Megismerik a személyes és csoportos kommunikáció jellemzőit

4.3. Kompetencia-fejlesztési célok:

Digitális kommunikációs ismeretek integrálása

4.4. A témakör részterületei:⁵

A digitális kommunikáció az információk elektronikus (digitális vagy online) módon megvalósuló cseréjét, közvetítését jelenti, akár önkifejezés, akár információátadás vagy másokkal való együttműködés céljából (Ribble 2011). Az információcsere az online eszközhasználat által támogatott, és figyelembe veszi az aktuális adatvédelmi, biztonsági és netikett szabályokat (Ferrari 2012).

A kommunikációs eszközök használata nemcsak két személy egymással való kommunikációját, hanem csoportokon belüli, csoportok közötti kommunikációt is jelentheti (Ribble 2011), amely szinkron és aszinkron módon valósulhat meg. A csoportos kom-

---

⁵ Ollé János és munkatársai: Digitális állampolgárság az információs társadalomban, (2013), Eötvös Kiadó, Budapest

munkáció esetén fontos, hogy a különböző kommunikációs szintereken képesek legyünk együttműködésre a kommunikációs folyamatban részt vevő többi szereplővel, és ismerjük a felelősségteljes információcsere lebonyolításához szükséges feltételeket (Ferrari 2012). A kommunikáció során a résztvevők egymástól távol vagy közel bonyolíthatnak le kommunikációs aktusokat, egy közösen választott digitális eszköz használata által.

A 21. században a digitális kommunikációt támogató lehetőségek nélkül végzett tevékenységek már nem lehetnek eredményesek (Habók–Czirfusz 2013), vagyis nélkülözhetetlen ezen részkompetencia birtoklása az egyének életében. A digitális kommunikáció – amely jellemzően térfüggetlen, és több esetben időfüggetlen is – nemcsak szöveges lehet, hanem ugyanúgy lehetőségünk van kép- és mozgóképalapú, hangalapú, videoalapú, helymeghatározó koordinátákon alapuló kommunikációra és információmegosztásra is.

4.5. A témakör kulcsfogalmai (meghatározásaikkal):

digitális kommunikáció

A digitális kommunikáció az információk elektronikus (digitális vagy online) módon megvalósuló cseréjét, közvetítését jelenti, akár önkifejezés, akár információátadás vagy másokkal való együttműködés céljából (Ribble 2011).

4.6. Ajánlott kiegészítő szakirodalom:

Ollé János: A digitális állampolgárság értelmezése és fejlesztési lehetőségei

<http://www.oktatas-informatika.hu/2012/07/olle-janos-a-digitalis-allampolgarsag-ertelmezese-es-fejlesztési-lehetosegei/>

5. témakör: Digitális együttélés

5.1. A témakör oktatásának célja:

A digitális környezetre vonatkozó szokások, normák, társas (e-etikett) és törvényi szabályok (elektronikus zaklatás, szerzői jogok) megismerése.

5.2. Milyen probléma/feladat megoldásához nyújt segítséget a témakör?

Lehetőséget nyújt az információs társadalomban való etikus életvitelre.

5.3. Kompetencia-fejlesztési célok:

A digitális együttélés kompetenciája

5.4. A témakör részterületei: ⁶

---

⁶ Ollé János és munkatársai: Digitális állampolgárság az információs társadalomban, (2013), Eötvös Kiadó, Budapest

A digitális kötelezettség és felelősség témakörét kibővítve, a digitális együttélés rész-kompetencia nem más, mint a digitális viselkedés és tevékenység végzése a hagyományos (offline), illetve a digitális környezetre vonatkozó szokások, normák, társas (e-etikett) és törvényi szabályok (elektronikus zaklatás, szerzői jogok) figyelembevételével, azok értő, funkcionális, aktív és elkötelezett alkalmazásával, formálásával. A részkompetencia az alábbi területeket foglalja magába:

1.1. Digitális együttélés törvényi szabályai: Az online tevékenységre, viselkedésre vonatkozó általános törvényi szabályok ismerete, megértése, alkalmazása és betartása.

1.1.1. Szerzői jog: Szellemi tevékenységből származó egyéni, eredeti alkotás védelme (1999. évi LXXVI. tv. 4. § 1-2), amely a mű létrejöttétől kezdve megilleti a szerzőt (1999. évi LXXVI. tv. 9. § 1). 1.1.2. Elektronikus zaklatás: A nemzetközi kutatások az elektronikus zaklatás definícióját és jellegzetességeit Olweus (1999, 2003) meghatározásából kiindulva tárgyalják, amely szerint az elektronikus zaklatás egy szándékos, ellenséges, ismétlődő károkozó magatartás, amelyet egy csoport vagy egyén mutat valamilyen elektronikus eszköz használatával (Patchin–Hinduja 2006; Ybarra–Mitchell 2004; Willard 2007; Slonje–Smith 2008; Smith et al. 2008; Li 2007; Besley 2009).

1.2. Digitális együttélés általános társas szabályai: Az online tevékenységre, viselkedésre vonatkozó, törvényi szabályozás alá nem tartozó társas szabályok létjogosultságának elismerése, ismerete, figyelembevétele és adekvát alkalmazása. Az online és offline jellegű tevékenységek, társas helyzetek különbözőségeinek, összefüggéseinek, egymásra hatásának, funkcióinak megértése és adekvát kezelése.

1.3. Digitális érdekérvényesítés: Az egyén, illetve a közösség képviselője a digitális eszközökkel támogatott környezetben.

1.4. Társadalmi felelősségvállalás és segítségnyújtás: A digitális környezet társas jellegének megértése, a közösség vagy annak tagjai érdekében történő digitális tevékenység végzése.

Anonimitás⁷

A névtelenség nem újkeletű jelenség, történelem során a művészetben túl is találkozunk vele, gondoljunk csak a „katolikus gyónásra, a titkos imádók vagy éppen a feljelentők feladó nélküli leveleire, a név nélküli rádiós betelefonálásokra” (Ujhelyi, 2011. 36.), vagy éppen a szavazásra (Wallace, 2006. 289.). Az interneten azonban minden eddiginél könnyebb a névtelenség, vagy annak látszatának létrehozása és fenntartása. Az anonimitás hátrányai között tartják számon a felelősség csökkenését, kisebb önkontrollt, a trágárságot és a gátlástalanságot, a megfigyelések szerint fent említettek megjelenéséhez már a névtelenség látszata is elég (Wallace, 2006). A névtelen környezetnek azonban nemcsak hátrányai, hanem előnyei is ismertek: „segítheti a feltárulkozást” (segítő csoportok, online terápiák; Wallace, 2006. 288.; Ujhelyi, 2011), hiszen a gondolatok és érzések következmények nélküli közlése, megosztása gyógyító hatású lehet

---

⁷ Domonkos Katalin: Digitális felelősség és kötelezettség, mint a digitális állampolgárság kompetenciaterülete

<http://www.oktatas-informatika.hu/2013/11/domonkos-katalin-digitalis-felelosseg-es-kotelezettseg-mint-a-digitalis-allampolgarsag-kompetenciaterulete/>

(Ujhelyi, 2011. 38.). Az anonimitás „biztonságot ad és csökkenti az ember kommunikációs gátlásait, így megkönnyítheti az ismerkedést és a kapcsolatok kialakulását; hozzájárulhat új szerepek, új identitások kipróbálásához; pozitív hatással lehet a szubjektív jóllétre és önfogadásra.” (Ujhelyi, 2011. 38.).

A Magyarországi Tartalomszolgáltatók Egyesület az online cikkekhez és blogbejegyzésekhez fűzött internetes hozzászólások (kommentek) jelenségét vizsgálva is kitért az anonimitás problémájára. Annak ellenére, hogy a felhasználók véleménye szerint a kommentek a szólásszabadság gyakorlásának fontos és értékesnek tartott módja, az anonimitás megszüntetésének legnagyobb előnyének a trágár, oda nem illő hozzászólások eltűnését tartják (66%). Azonban a válaszadók nagy része (56%) attól tart, hogy a névtelenség felszámolásával sokan abba hagynák a kommentelést. A vitaanyag készítői megemlítik, hogy a névtelenség hátrányai miatt már több szolgáltató bevezette a Facebook komment-modult és a moderálást, ami azonban igen időigényes, valamint ez utóbbi egyik típusát a „trollszelídítést”, ami az agresszív, gyalázkodó kommenteket egy olyan oldalra csoportosították, ami csak pluszkattintással érhető el” (MTE kutatás, 2012. 6.).

A szakemberek a megoldást abban látják, hogy a felhasználók ne csak ismerjék a konstruktív kommentelés kultúráját, hanem az online normák aktív alakítói is legyenek, illetve a törvényhozók olyan szabályokat és törvényeket hozzanak, melyek tisztázzák és egyértelművé teszik a felelősség kérdését, valamint kiiktatják az online anonimitás hátrányait anélkül, hogy az előnyeit is eltörölnék (Ujhelyi, 2011. 58.; MTE kutatás, 2012

Cyberbullying – elektronikus zaklatás

Besley meghatározása alapján „az elektronikus zaklatás (cyberbullying) egy olyan szándékos, ismétlődő, ellenséges viselkedés, amelyet egy csoport vagy egyén mutat, az információs és kommunikációs technológiák használatával, amelynek célja, hogy ártsanak másoknak.” (Besley, in. Tokunaga, 2010. 278.). Az egyik legfőbb, és a kutatók véleménye szerint a legveszélyesebb jellemzője, az azonnali és szinte végtelen számú terjesztés lehetősége, így az áldozat még inkább megalázottnak érezheti magát. Egy vizsgálat során megkérdezett tanulók véleménye is ezt igazolja: a szöveges üzenet és e-mail zaklatás hatását enyhébbnek, a nagyobb nyilvánosság előtt zajló képi és videó zaklatás hatását nagyobbak érzik, mint a tradicionális iskolai zaklatását. (Slonje – Smith Scandinavian, 2008). Az elektronikus zaklatás másik jellegzetessége, hogy az áldozat a nap bármely időpontjában elérhető. Sokkal nehezebb elmenekülni előle, ezért a szakemberek véleménye szerint érzelmileg megterhelőbb, mint a hagyományos formája (Ybarra –Mitchell, 2004; Patchin – Hinduja, 2007; Slonje – Smith, 2007). További jellemzője az is, hogy az ilyen esetek felében nem lehetett kideríteni, hogy kitől eredt a támadás, de a hagyományos zaklatás indirekt formájánál (pletyka) sem mindig egyértelmű a forrás (Patchin – Hinduja, 2007). Az anonimitás és a felelősségre vonathatatlanság „látszata” is növelheti a zaklatás gyakoriságát, hiszen lehetőséget ad a visszavágásra azoknak, akik egyébként soha nem bonyolódhatnak bele egy szemtől

szembeni konfliktusba, ezáltal az offline áldozatok online zaklatókká válhatnak (Wallace, 2007). Más kutatás azonban nem talált bizonyítékot az offline áldozatból-online agresszor következmény előfordulására (Accordino – Accordino, 2011), arra azonban igen, hogy az offline zaklatók nagyobb valószínűséggel válnak online zaklatókká (Hinduja – Patchin, 2007; Dempsey és mtsai. 2011), valamint az online áldozattá válás offline negatív következményei lehetnek az iskolai erőszak, az offline bűnözés és a deviáns viselkedés (Hinduja – Patchin, 2007). A nemzetközi kutatások további eredményeinek összehasonlítása is több okból problematikus (1. táblázat). Igaz, hogy kivétel nélkül mind, agresszív, ellenséges, zaklató, károkozó magatartást említ, valamilyen elektronikus eszköz használatával, azonban a jelenségnek mégis mindenki által elfogadott definíciója. Egyrésztől míg az egyes meghatározások csak az online eseteket tekintik a problématerülethez tartozónak (Ybarra – Mitchell, 2004), másoknál előbbi kiegészül a mobiltelefon (Patchin és Hinduja, 2006), illetve más digitális eszköz, zaklatáshoz való használatával (Willard, 2007; Slonje – Smith, 2007; Smith és mtsai. 2008; Li, 2008; Besley, 2009), végül két definíció figyelmet szentel az elkövetés módjára is, egyéni, illetve csoportos elkövetői kört említve (Smith és mtsai. 2008; Besley, 2009). A minta, és a vizsgálat intervallumának kiválasztása okozhatja azt is, hogy a nem és az áldozattá válás tekintetében is változatos kép tárul elénk. A megkérdezett fiatalok átlagosan mintegy 3,1-35%-a vált már elektronikus zaklatás áldozatává (Hinduja – Patchin, 2008; Smith és mtsai, 2008), továbbá a vizsgált kutatások közül az áldozattá válás tekintetében egy mutat ki szignifikáns különbséget a nemek között (Smith és mtsai. 2008).

A hazai helyzetet vizsgáló felmérések eredménye szerint a megkérdezett 9-16 éves gyerekek 6%-a érintett az elektronikus zaklatásban (EU Kids Online, 2012), melynek helyszínei a közösségi oldalak és az azonnali üzenetküldő szolgáltatások. Egy korábbi felmérés (WIP, 2007) eredményei szerint zaklató, agresszív e-mailt a kutatásban részt vevő fiatalok 14 %-a kapott már, illetve felzaklató csetelésben 17 %-uknak volt része. Egyelőre viszonylag alacsony, 8% azok aránya (pontosabban azoké, akik tudnak is erről), akiről olyan képet közöltek a hálón, amelyhez ő nem járult hozzá. Minden ötödik adta már ki magát más valakinek elektronikus levelezés vagy azonnali üzenetküldő szolgáltatások használata közben, illetve küldött valakinek durva levelet vagy üzenetet.

Az oktatási intézményekre, az online környezetben megjelenő agresszív viselkedés megjelenésén túl, további terheket ró az a hazai hatósági és média gyakorlat mely szerint az agresszív tevékenységek felkutatására, az információgyűjtéssel foglalkozó munkatársaik rendszeresen pásztázzák a nyilvános online tartalmakat (Török, 2012). Kurucz Orsolya (2012), az Alternatív vitarendezés projekt keretében intézményvezetőkkel végzett interjúinak eredményeiből megtudhatjuk, hogy a hazai pedagógusok számára sem ismeretlen az elektronikus zaklatás jelensége. A probléma intézményi szintű kezelésével kapcsolatban a szerző, három intézményi attitűdöt határozott meg. Egyik lehetséges hozzáállás, amikor az iskola nem figyeli a diákok közösségi oldalon folytatott kapcsolatait, kommunikációját. Másik jellemző attitűd, hogy az iskolák a hatóságoktól és a szabályok szigorításától várják a megoldást. Végül a proaktív intézményi reakció, melynek fontos része az online konfliktusok szűrése, valamint iskolai stratégia kidolgozása az erőszakos online megnyilvánulások iskolai kezelésére.

Hazánkban a témában még nem készült részletes, reprezentatív kutatás, és iskolai megelőző-kezelő stratégia sem került még kidolgozásra. A nemzetközi szakirodalomból azonban kiderül, hogy az elektronikus eszközök iskolai tiltása nem oldja meg a problémát (Couvillon – Vessela, 2011). A pedagógusnak tudatos digitális állampolgárként nem csak tanítania, hanem modelleznie is kell a megfelelő online viselkedési szabályokat. Az iskola részéről fontos a gyerekek és szülők tájékoztatása az online megfélemlítés és károkozás jelentőségéről, típusairól. Az intézménynek egyértelműen meg kell határozni az internethasználat szabályait és azt, hogy az iskola mit tekint elektronikus zaklatásnak, valamint létre kell hozniuk az elkövetők iskolán belüli felelősségre vonásának eljárási protokollját. A szabályzat és protokoll megismertetését az iskolai munka részévé kell tenni, a tudatosításhoz azonban nem elegendő az egyszeri megismertetés, hanem visszatérő és folyamatos tudatosítás (Hinduja – Patchin, 2007; Couvillon – Vessela, 2011), valamint a meghatározott szabályok megszegése esetén következetes szankcionálás szükséges (Couvillon – Vessela, 2011; Tabby Projekt, 2012).

A tanulókat fel kell készíteni arra, mit tehetnek az őket ért vagy az általuk tapasztalt online zaklatás során (Tabby Projekt, 2012), melyhez meg kell ismertetni a diákokkal, mikor és milyen formában reagáljanak az online zaklatásra, és azt is, hogy mely esetek milyen beavatkozást igényelnek (Hinduja – Patchin, 2007; Tabby Projekt, 2012). Privát felületen megoldást jelenthet a szöveges vagy képi tartalom mentése, a zaklató figyelmen kívül hagyása és az esemény jelentése, de nyilvános felületen azonnali beavatkozás szükséges a tartalom további terjesztésének megakadályozása érdekében. Tudatosítani kell a diákokban, ha online zaklatást tapasztalnak, ne hallgassanak, hanem jelentsék, és a zaklató szöveges és képi tartalom továbbításában és megosztásában se vegyen részt.

Legyen az iskolának megnevezett felelőse az online konfliktusok és zaklatások jelentésére, lehetőség szerint kortársak bevonásával, hiszen a megtörtént esetekről ők rendelkeznek a legtöbb információval (Tabby Projekt, 2012). Az alsóbb éveseknek akár a felsőbb évesek tarthatnak tudatosító bemutatót, melynek lényeges eleme lehetne az e-etikett és azok a magatartáselemek, melyek online sem tolerálhatóak (Couvillon – Vessela, 2011). A megelőzéshez azonban a szabályozáson és a protokollon túl, a konfliktus-megoldási technikák, a döntéshozatali mechanizmusok, a problémamegoldó készségek és az online kommunikáció fejlesztése, valamint az alapvető online együttélési szabályok megismertetése, végül a pedagógusok példamutató online jelenléte is elengedhetetlen (Couvillon – Vessela, 2011). A felsorolt megelőző-kezelő komponensek előtt azonban az első lépés a pedagógusok megfelelő felkészítése, felkészülése a probléma felismerésére, kezelésére, megelőzésére és a tudatosításra, melyhez segítséget nyújthatnak a problémakört már érintő magyar nyelvű weboldalak és online kiadványok. Az Internet Hotline és biztonságosinternet oldalakon lehetőség van bejelenteni az illegális, káros tartalmat és zaklatást, a Kék Vonal Gyermekkrízis Alapítvány biztonságos internethasználattal kapcsolatos kérdéseken túl az elektronikus zaklatás érintettjei számára nyújt támogatást telefonon és cseten egyaránt. Pedagógusok számára a Tabby Projekt keretében készült online bullying kézikönyv.

A tárgyalt kutatások módszereinek és eredményeinek eltérései ellenére nem kérdőjelezhető meg az elektronikus zaklatás jelenléte a digitális eszközök nyújtotta térben, amely kijelöli a felhasználók feladatait. A zaklatás új formájának minimális szintre szorításának legfontosabb lépése az lehet, hogy a hangsúly a közösség minden tagjának felelősségére kerüljön a problémakör megismerésében, a megelőzésben és a zaklatás megállításában egyaránt.

A szerzői jogok tiszteletben tartása versus plagizálás

A 2006-ban az ISRD-2 (International Self Report Delinquency) vizsgálat során sem a gyermekek (13-15 év), sem pedig szüleik nem voltak tisztában azzal, mit szabad és mit nem szabad tenni az interneten. A megkérdezett gyerekek 32,5%-a válaszolta, gondolt már arra, hogy a zene- vagy filmletöltési tevékenysége illegális. A szerzői művek letöltése a megkérdezettek szerint bűncselekmény, mégis népszerű online tevékenység (Virág – Parti, 2010). A hatályos jogi szabályozás szerint azonban szerzői jog hatálya alá eső művek (1999. évi LXXVI. tv. 1. §) letöltése önmagában nem bűncselekmény, amennyiben a letöltés a számítógép memóriájába vagy egyéb adathordozóra magáncélú felhasználásra készül és nem jövedelemszerzés a célja (1999. évi LXXVI. tv. 84/C. §). De mások részére történő letöltéssel már jogszabálysértést követhetünk el. A törvényben meghatározott szabad felhasználás esetei (1999. évi LXXVI. tv. 34.-41 §) azonban lehetővé teszik a szerzői jog által védett művek díjmentes felhasználását a forrás mindenkorai megjelölésével.

A számítógépes programok esetén a szerzői jogok megsértése elleni bűncselekményt akkor is megvalósítjuk, ha csak egy példányban saját magunk részére készítünk másolatot (1999. évi LXXVI. tv. 60. § 4.). Azonban „közhataltra” készülnek a “freeware” és “public domain” szoftverek. Utóbbinál semmilyen jogi korlátozás nem érvényesül, a szoftver szabadon letölthető, átírható, kiegészíthető, módosítható. A “freeware” azonban nem korlátlan felhasználást jelent, szerzőséget fel kell tüntetni, és engedélyük nélkül nem módosítható, nem írható át a program. A közkinccsek közé sorolják az utóbbi időben igen elterjedté vált Creative Commons (CC) alkotásokat. „Ezek azonban nem közkinccset jelentenek a szó valódi jogi értelmében, hanem nyitottabb, néha rugalmasabb, néha viszont szigorúbb licencváriánsokat,” (2. táblázat, Bobrovsky, n.d. 11.).

5.5. A témakör kulcsfogalmai (meghatározásaikkal):

Cyberbullying – elektronikus zaklatás

Besley meghatározása alapján „az elektronikus zaklatás (cyberbullying) egy olyan szándékos, ismétlődő, ellenséges viselkedés, amelyet egy csoport vagy egyén mutat, az információs és kommunikációs technológiák használatával, amelynek célja, hogy ártsanak másoknak.” (Besley, in. Tokunaga, 2010. 278.).

Anonimitás

Névtelenség

5.6. Ajánlott kiegészítő szakirodalom:

Ollé János: A digitális állampolgárság értelmezése és fejlesztési lehetőségei

<http://www.oktatas-informatika.hu/2012/07/olle-janos-a-digitalis-allampolgarsag-ertelmezese-es-fejlesztési-lehetosegei/>

6. témakör: Digitális énmegjelenítés

6.1. A témakör oktatásának célja:

Célja a digitális környezetekben való megjelenés láthatóságának minőségi és mennyiségi szabályozása a digitális biztonság és személyes marketing (énmarketing) kettős szempontrendszer mentén.

6.2. Milyen probléma/feladat megoldásához nyújt segítséget a témakör?

Az egyént a közösség részeként fogalmazza meg, de elsősorban az egyénre, az egyénnek önmagára vonatkozó sajátos elgondolásaira és céljaira fókuszál.

6.3. Kompetencia-fejlesztési célok:

Reális énkép kialakítása on-line környezetben

6.4. A témakör részterületei:⁸

A digitális énmegjelenítés a digitális környezetekben történő, a személy digitális önreprezentációjának (digitális lábnyomának) formájában maradandó nyomot hagyó funkcionális és dinamikus szerepalakításra vonatkozó (Goffman 1999) kompetenciát jelenti. A kompetencia magában foglalja:

- a. az online környezetben megjelenített én ismeretét és a felé irányuló pozitív énatteggiűdöt;
- b. a használt eszközök és szolgáltatások általános biztonsági szempontjainak ismeretét és a biztonsági beállítások testreszabott használatát;
- c. az én adekvát, reális, valamint ideális közvetítésének, megjelenítésének képességét a közösség reakcióinak tükrében;
- d. a digitális önreprezentáció funkcióinak ismeretét, a különböző online csatornák, fórumok megkülönböztetett használatát;
- e. a digitálisan megjelenített én összetevőinek, dinamikus természetének ismeretét, a saját én digitális lenyomatának folyamatos karbantartását;
- f. az offenzív, nemkívánatos tartalmak szabályos és hatékony, formális vagy informális eltávolítási módjainak ismeretét; valamint

---

⁸ Ollé János és munkatársai: Digitális állampolgárság az információs társadalomban, (2013), Eötvös Kiadó, Budapest

g. az online és offline tevékenységek, kapcsolatok, közösségek összefüggéseinek megértését, adekvát kezelését.

Az én (digitális környezetekben történő) megjelenítése abban az esetben társas kompetencia, amennyiben az önkifejezés egészséges esetben valamely valós vagy elképzelt társas térben, az egyén számára lényeges közönség jelenlétében, azok figyelme, direkt vagy indirekt visszajelzései által kísérve történik (Fonagy–Target 1998; Winnicott 2004; Gonzales–Hancock 2011). A digitális énmegjelenítés kompetenciája az egyént ilyen módon a közösség részeként fogalmazza meg, de elsősorban az egyénre, az egyénnek önmagára vonatkozó sajátos elgondolásaira és céljaira fókuszál. Ebben az elrendezésben a közösség szerepe másodlagos, a kompetencia vizsgálatában az egyéni értelmezésen keresztül kap helyet. A digitális énmegjelenítés tevékenysége jól illeszthető a narratív paradigmába, amely szerint az önmeghatározás, saját magunk értelmezése az énről szóló történetek konstrukcióján keresztül zajlik (MacAdams 2006, id. Vincze 2009; Bruner–Luciarelló 1989, id. Pléh 2003). A digitális narratíva újszerűsége elsősorban az elbeszélte történetek rögzítettségéből adódik: a digitálisan elbeszélte én eleve és kizárólag rögzített formában jön létre. Az (online formában elbeszélte) én egyben az „online és offline” distinkció érvénytelenségét magyarázó fogalomként is értelmezhető, amennyiben éppen az „online és offline” környezetekben cselekvő, önazonos egyén az, aki e környezeteket összeköti, egymástól elhatárolhatatlanná teszi. A kompetencia a digitális környezetekben megjelenő ént szerepek összességéeként, a nem digitális környezetben megjelenített énnel és szerepekkel elválaszthatatlan egységben álló, heterogén és változó, ám egységes entitásként írja le. Ez a szemlélet pedig nemcsak a kompetencia leírásának, de birtoklásának, viselkedéses megvalósításának is elengedhetetlen feltétele.

6.5. A témakör kulcsfogalmai (meghatározásaikkal):

digitális énmegjelenítés

Digitális környezetekben történő, a személy digitális énreprezentációjának (digitális lábnyomának) formájában maradandó nyomot hagyó funkcionális és dinamikus szerepalakításra vonatkozó (Goffman 1999) kompetenciát jelenti.

6.6. Ajánlott kiegészítő szakirodalom:

Ollé János: A digitális állampolgárság értelmezése és fejlesztési lehetőségei

<http://www.oktatas-informatika.hu/2012/07/olle-janos-a-digitalis-allampolgarsag-ertelmezese-es-fejlesztési-lehetosegei/>

7. témakör: Digitális egészség

7.1. A témakör oktatásának célja:

A digitális környezetben, digitális technológia felhasználásával megvalósuló fizikai és pszichológiai egészség kialakítására és fenntartására való aktív és következetes törekvés.

7.2. Milyen probléma/feladat megoldásához nyújt segítséget a témakör?

Az egészséges életmód kialakítására, a digitális környezet egészségkárosító hatásainak figyelembe vételével.

7.3. Kompetencia-fejlesztési célok:

A károsító hatás felismerése

7.4. A témakör részterületei:

Ergonómiai szempontból a digitális eszközökkel való egészséges interakció feltételeinek ismeretét, betartását, valamint a túlzott vagy nem megfelelő használatból adódó fizikai és mentális kockázatok megértését és az általa okozott tünetek felismerésének, valamint kezelésének képességét jelenti (Ribble 2007). Magában foglalja a saját környezet hardver és szoftverergonómiájának fejlesztése iránti nyitottságot, az egészséges technológiahasználat értékéért tételizését. A digitális egészség kompetenciájának ergonómiai szempontja az egészség fogalmának negatív meghatározásával egészül ki: az egészséget a betegség, zavar, distressz hiányként írja le. A kompetencia magas szintjének birtokában az egyén képes kiküszöbölni, illetve minimalizálni a digitális eszközök használatából esetlegesen adódó fizikai vagy mentális stresszt és az ezekhez kapcsolódó betegségek kialakulását. Az ergonómikus használat higiéniai feltétel: a kompetencia megléte és magas szintű gyakorlása – egy ponton túl – nem vonja maga után a testi-lelki jóllét növekedését, hiánya azonban károsodások forrása lehet. Az ergonómiai szempont kiemelt területei a digitális eszközhasználat fejlődési aspektusa – azaz a csecsemők és gyermekek eszközhasználatával kapcsolatos összefüggések ismerete és következetes alkalmazása (Sigman 2008; Maitha et al. 2013; Vajda 2010) –, valamint az internetfüggőség mint a problémás vagy malignus használaton keresztül potenciálisan súlyos fizikai-lelki károsodást okozó tünetegyüttes jelensége (Young 1998, id. Koronczai 2013; Demetrovics–Koronczai 2010). A kompetencia egészségfejlesztési szempontja a digitális eszközök (fórumok, technológiák) kifejezetten betegségkezelési, -megelőzési vagy egészségfejlesztési célból történő felhasználásának képességét jelenti. Az egészségfejlesztési megközelítés fontos eleme az egyének felhatalmazása, „képesé tétel” (empowerment) saját orvosi kezelésük folyamatában. E gondolat pedig éppen a digitális diagnosztikai eszközök elterjedésével fogalmazódott meg az egészségpszichológiában (Tiringer et al. 2007). A digitális eszközök értő, funkcionális és a közösség számára is értéket teremtő használata e kompetencia szemszögéből éppen ennek az egészségügyi felhatalmazásnak (empowermentnek) elengedhetetlen feltételeként fogalmazódik meg. A digitális egészség kompetenciájának egészségfejlesztési szempontja azt vizsgálja, hogy az egyén – nemcsak a kezelés, hanem az egészséges életvitel kialakításának, fenntartásának területein is – nyitott-e a digitális technológiák egészségfejlesztési célú alkalmazására, felismeri és megérti az ilyen jellegű felhasználás egyéni és közösségi előnyeit, és képes-e a digitális eszközök nyújtotta alapvető lehetőségek kihasználására, valamint saját maga és a közösség egészségének (életminőségének) javításának érdekében.

7.5. A témakör kulcsfogalmai (meghatározásaikkal):

Digitális egészség

A digitális környezetben végzett tevékenység során a nem megfelelő használatból fakadó egészségkárosodás elkerülése

7.6. Ajánlott kiegészítő szakirodalom:

Ollé János: A digitális állampolgárság értelmezése és fejlesztési lehetőségei

<http://www.oktatas-informatika.hu/2012/07/olle-janos-a-digitalis-allampolgarsag-ertelmezese-es-fejlesztési-lehetosegei/>

8. témakör: Digitális értékteremtés, produktivitás

8.1. A témakör oktatásának célja:

Digitális tevékenységet befolyásoló értékek megnevezése és értelmezése

8.2. Milyen probléma/feladat megoldásához nyújt segítséget a témakör?

Egyéni és közösségi értékek felismerése

8.3. Kompetencia-fejlesztési célok:

Etikus viselkedés digitális értékteremtés közben

8.4. A témakör részterületei:⁹

Értékteremtés

Az értékteremtés a kompetenciát takarja, amely a digitális tevékenységek egyénre vagy közösségre nézve fejlesztő hatását idézi elő. Értékteremtő tevékenységnek minősül minden olyan tevékenység, amely az egyén és a közösség által egyaránt elfogadott. Az értékteremtés egyaránt megvalósulhat hagyományos és digitális környezetben, az egyik a másikra hatással van, vagy hatással lehet (Molnár 2011). Az értékteremtés mögött tudatos értékválasztás és értékrend is áll, amely jelen esetben azt jelenti, hogy az egyén képvisel egyfajta értékrendet, amely a digitális tevékenységeiben is tükröződik. Az egyén és egy közösség képes arra, hogy megfogalmazza, milyen célok, illetve milyen értékek vezérik online tevékenysége során. Ez az értékrend hangsúlyossá teszi a produktív digitális tevékenységeket és digitális mintaadás jelenségét.

Produktivitás

Az egyén vagy a közösség céljai szempontjából releváns tevékenységek végzése, amelyekben az egyén felhasználja kreatív, alkotóerejét, és tevékenységével, viselkedésével, hozzáállásával értéket teremt vagy értéket közvetít mások számára (Bárdossy 1990; Báthory 2000). A kompetencia magába foglalja annak ismeretét, hogy produktivitás az online és az offline világban egyaránt létezik. A produktivitás jelentheti az egyén adekvát és releváns tartalmi hozzájárulását valamely közösségi tudáshoz úgy, hogy közben képes azonosítani azokat a jegyeket, amelyek alapján egy tevékenység produktív lehet. Képes megkülönböztetni azt, hogy mikor beszélünk öncélú

---

⁹ Ollé János és munkatársai: Digitális állampolgárság az információs társadalomban, (2013), Eötvös Kiadó, Budapest

információmegosztásról, hogy mikor tekintünk egy megosztást vagy egy tevékenységet akár az egyén, akár a közösség szempontjából produktívnak. Az egyén produktív tevékenysége során használhat online eszközöket, de maga a produktum létrejöhet offline és online is. A produktivitás kompetenciája magába foglalja azt is, hogy az egyén képes tevékenységeinek szociális következményeivel számolni, és képes figyelembe venni mások érdekeit és igényeit. Képes továbbá átláthatóvá, mások számára is érthetővé tenni saját tevékenységét, amely így mások számára mintaértékű lehet, modellként szolgálhat. A produktivitás a médiakompetencia legmagasabb szintjével, a médiakreativitással is összefügg, amely utóbbin az elektronikus ismeretek alapján történő publikálást, önkifejezést értjük (Forgó 2011). A kompetencia magába foglalja, hogy az egyén nyitott és motivált a produktivitás iránt, valamint egyetért azzal, hogy produktív tevékenységekre szükség van mind az online, mind pedig az offline világban. Ennek megfelelően preferálja azokat a tevékenységeket, amelyekkel ő maga is alkot, teremt, produktumot hoz létre, és ezt a tevékenységformát közvetíti mások számára is.

8.5. A témakör kulcsfogalmai (meghatározásaikkal):

Értékteremtés

Produktivitás

8.6. Ajánlott kiegészítő szakirodalom:

9. témakör: Időgazdálkodás

9.1. A témakör oktatásának célja:

Megismerni a hatékony időfelhasználás lehetőségeit

9.2. Milyen probléma/feladat megoldásához nyújt segítséget a témakör?

Időzavar kiküszöbölése

9.3. Kompetencia-fejlesztési célok:

Digitális tevékenységek prioritásának felismerése

9.4. A témakör részterületei:¹⁰

Az időgazdálkodás a saját idő hasznos (saját vagy közösségi célok elérését, értékek létrehozását szolgáló) és hatékony felhasználásának kompetenciája. Fontosságát az is mutatja, hogy segítségével jobban értelmezhető az idő mint az információs társadalom egyik szűkös, személyes és közösségi erőforrásának a minőségi tevékenységhez (feladatvégzéshez) kapcsolódó szempontja. Az időgazdálkodás nem kizárólag a munkavégzés terén alkalmazható kompetencia. A magánélet, a szabadidő is tartalmaz olyan feladat jellegű, eredményorientált tevékenységeket, amelyek sikerében a

---

¹⁰ Ollé János és munkatársai: Digitális állampolgárság az információs társadalomban, (2013), Eötvös Kiadó, Budapest

viselkedés hosszú távú, hatékony megszervezése; a tervezés, szervezés stb. kompetenciái is fontos szerepet játszanak. Az időgazdálkodás az alábbi technikai és társas rész-kompetenciákat foglalja magában:

- a különböző tevékenységek hatékony kivitelezésére lehetőséget nyújtó, a környezet vagy a saját fizikai és szellemi preferenciák ismerete (Haynes 2001);
- az adott feladathoz tartozó, a személyes preferenciáknak leginkább megfelelő technikai és társas környezet, valamint belső állapot kialakítása, fenntartása, önmotiválás (szerző nélkül 2010);
- a saját tevékenység prioritizálásának, tervezésének, szervezésének képessége a személyes (rövid és hosszú távú) célkitűzések mentén, az egyes feladatok (tevékenységek) időigényének reális megítélése alapján (Jaques–Salmon, 2007; Levin 2007);
- a tevékenységek tervszerű és rugalmas kivitelezése, az eltervezett tevékenységek végrehajtása;
- a technikai jellegű zavaró hatások (megszakítások) megelőzése, kezelése a figyelem hosszú távú fenntartása érdekében;
- a társas jellegű zavaró hatások megelőzése és kezelése a figyelem fenntartása érdekében a hosszú távú közösségi kapcsolatok és társas együttműködések minőségének fenntartása mellett (Walsh 2008);
- a fizikai, szellemi állapotban beálló változások, zavaró hatások felismerése, kezelése;
- a legfontosabb időgazdálkodási alapelvek, technikák, módszerek (rendszerek) ismerete;
- saját preferenciáknak megfelelő időgazdálkodási rendszer alkalmazása;
- a használt rendszer/módszerek használatát támogató digitális eszközök ismerete és hatékony alkalmazása;
- a saját időbeosztás és időmenedzsment-rendszer vagy módszerek rendszeres felülvizsgálata annak hatásai, eredmények alapján, önfejlesztés, illetve módszerfejlesztés céljából;
- a közösségi időráfordítás, időgazdálkodás optimalizálása mások időgazdálkodásának támogatása vagy a közösség tevékenységeinek tervezése, szervezése révén.

9.5. A témakör kulcsfogalmai (meghatározásaikkal):

Időgazdálkodás

9.6. Ajánlott kiegészítő szakirodalom:

Ollé János: A digitális állampolgárság értelmezése és fejlesztési lehetőségei

<http://www.oktatas-informatika.hu/2012/07/olle-janos-a-digitalis-allampolgarsag-ertelmezese-es-fejlesztési-lehetosegei/>

10. témakör: Digitális tartalomszervezés

10.1. A témakör oktatásának célja:

Tartalomszervezési ismeretek elsajátítása

10.2. Milyen probléma/feladat megoldásához nyújt segítséget a témakör?

Információszerzés, feldolgozás, értékelés, reflektálás

10.3. Kompetencia-fejlesztési célok:

Az információs igénytől az információ hasznosulásáig tartó folyamat kezelése

10.4. A témakör részterületei:¹¹

Az alkotó – az egyén és a közösség céljait támogató –, a feladatvégzést elősegítő tartalomszervezés nélkülözhetetlen a korlátlan információt biztosító online világban, ahol az egyénnek felelősséget kell vállalnia az információkkal való saját gazdálkodási tevékenysége iránt (Attwell 2007). A tartalomszervezési kompetencia az információs írástudás készségein alapszik, amely az információ hiányának felismerésétől egészen az információfeldolgozási folyamatok eredményeként létrejövő adatok, tartalmak tárolásáig és visszakereshetőségének biztosításáig foglalja magában a különböző készségeket (Rab 2007). A tartalomszervezés kompetenciája birtokában az egyén képes a különböző médiumformátumokban megjelenő információk rendszerezésére és szűrésére, valamint annak az ismeretét is feltételezi, hogy ezt milyen módszerekkel lehet hatékonyan kivitelezni (Costa et al. 2010). Az egyén elfogadja és érti, hogy a tartalomszervezésre azért van szükség, hogy mind saját magát, mind pedig a közvetlen környezetét megóvja a felesleges információktól, és csak olyan tartalommal kerüljön kapcsolatba, amely számára fontos, segítő, támogató, releváns. A kompetencia magában foglalja annak a képességét, hogy az egyén meg tudja különböztetni a releváns információkat a kevésbé fontosaktól, és ismeri azokat a szempontokat, amelyek ebben a megkülönböztetésben segítségére lehetnek. Az egyén nyitott online és offline tartalomszervezési megoldásokra, és szívesen ismer meg olyan technikákat, amelyek akár az offline, akár a digitális tartalomszervezést hatékonyan segítik. A tartalomszervezési tevékenység része, hogy az egyén követi (akár passzívan, akár saját tartalomszervezési cselekvésekben megnyilvánulva) olyan személyek digitális tevékenységét, akik számára releváns tartalmakat osztanak meg a digitális térben. A kompetencia része az is, hogy az általunk előállított, értéket képviselő tartalmakat is hatékonyan tudjuk rendszerezni és megosztani.

---

¹¹ Ollé János és munkatársai: Digitális állampolgárság az információs társadalomban, (2013), Eötvös Kiadó, Budapest

10.5. A témakör kulcsfogalmai (meghatározásaikkal):

Digitális tartalomszervezés

10.6. Ajánlott kiegészítő szakirodalom:

Ollé János: A digitális állampolgárság értelmezése és fejlesztési lehetőségei

<http://www.oktatas-informatika.hu/2012/07/olle-janos-a-digitalis-allampolgarsag-ertelmezese-es-fejlesztési-lehetosegei/>

IV. A gyakorlati képzés

IV.1. Feladatprofil

- Feltárja a digitális állampolgári szolgáltatások portfólióját
- Értékeli a digitális szolgáltatásokat tartalmi és ergonómiai szempontból.
- Nyomon követi és értékeli a digitális szolgáltatások fogyasztói fogadtatását, hatékonyságát.
- Bekapcsolódik a digitális szolgáltatások előkészítésébe és fejlesztésébe.

IV.2. Tulajdonság-kompetencia profil

- szakmai kompetenciák¹²:

Szakmai ismeret:

- a digitális állampolgár fogalma több értelmezésben: „D”
- digitális hozzáférés
- digitális eszközhasználat
- digitális kommunikáció
- digitális kötelezettség és felelősség
- digitális etikett
- digitális biztonság
- digitális kereskedelem
- digitális jog
- digitális egészség és közérzet

Szakmai készség:

- trendkutatás során internet-használat, forráskutatás: „2. szint”
- a szervezet megismerését célzó interjúkészítés: „3. szint”
- eszközhasználat: „5.szint”

- személyes kompetenciák¹³:

- monotónia tűrés
- önállóság
- pontosság
- precizitás
- szorgalom
- türelmesség
- fejlődőképesség
- felelősségtudat
- kitartás

---

¹² **Szakmai kompetenciák:** 1. *Szakmai ismeretek:* A gyakornok feladatainak ellátásához közvetlenül szükséges általános és speciális ismeretek. 2. *Szakmai készségek:* A gyakorlatias feladatmegoldás területei az adott témakörben (pl.: egyszerű kiadvány tervezése; felmérések, statisztikai kimutatások készítése; webes források felhasználása stb.). A szakmai ismeretek és szakmai készségek különböző szintjeiről a 16-17. oldal táblázatai adnak áttekintést.

¹³ **Személyes kompetenciák:** 1. *Adottságok:* A szakmához tartozó feladatok ellátásához szükséges fizikai, fiziológiai, pszichológiai képességek. 2. *Jellemvonások:* Személyiségbeli sajátosságok, amelyek ösztönzik az eredményes munkavégzést.

- társas kompetenciák¹⁴:
  - hatékony kérdezés
  - prezentáció készség
  - nyelvhelyesség
  - fogalmazókészség
  - empátikus készség
  - interperszonális rugalmasság
  - kapcsolatteremtés
  - kapcsolatfenntartás
  - meggyőzőkészség
  - motiválókészség
  - udvariasság
  - konfliktusmegoldó készség

- módszerkompetenciák¹⁵:
  - visszacsatolási készség
  - áttekintő képesség
  - emlékező képesség
  - felfogóképesség
  - információgyűjtés
  - rendszerező képesség
  - kritikus gondolkodás
  - kreativitás, ötletgazdagság
  - helyzetfelismerés
  - tervezés
  - problémamegoldás
  - értékelés
  - eredményorientáltság
  - gyakorlatias feladatértelmezés
  - módszeres munkavégzés
  - intenzív munkavégzés
  - rendszerszemlélet

Emellett fejlessze

- a hallgatók szakmai érdeklődését,
- az önművelés igényét és képességét,

---

¹⁴ **Társas kompetenciák:** 1. *Hálózati együttműködés:* A munkafeladat ellátásához kötődő rövid/és vagy hosszú távú együttműködési helyzetek kezelése. 2. *Hálózati kommunikáció:* Külső és belső partnerekkel való kapcsolattartásban nélkülözhetetlen kommunikációs készségek. 3. *Konfliktuskezelés:* A konfliktusok sikeres kezelését elősegítő képességek.

¹⁵ **Módszerkompetenciák:** 1. *Gondolkodás:* Kognitív kompetenciaelemek, pl.: absztrakt gondolkodás, általános tanulóképesség, áttekintő képesség, emlékezőképesség, felfogóképesség. 2. *Problémamegoldás:* Lényeges problémák azonosítását, okok feltárását, sikeres és tervszerű megoldását és kivitelezését elősegítő kompetenciák. 3. *Munkamódszer:* Célorientált, praktikus, normakövető és környezettudatos magatartást kiváltó rendszertani, és metodikai elemek.

- a logikus gondolkodást,
- a módszeres hibakeresés képességét,
- a hallgatók személyiségének erkölcsi és esztétikai oldalait,
- a hallgatók szakmai önismeretét, önértékelő képességét.

IV.3. A gyakorlati oktató

Az oktató:

- szakember és pedagógus,
- fontos a hallgatóval kialakult személyes kapcsolata,
- legyen szakmailag felkészült, naprakész,
- lelkesedjen a szakterület feladatai iránt, hiszen ez motiválja a hallgatót is.

Az gyakorlati oktató feladata, hogy:

- alakítsa ki és fejlessze a szakterülethez szükséges alapvető jártasságokat és készségeket,
- kapcsolja össze az elméletben tanult szakmai fogalmakat a konkrét munkafolyamattal,
- biztosítsa a szakmaspecifikus jártasságok, készségek elsajátításának célravezető sorrendjét,
- pótolja a feltárt elméleti tudásbeli hiányosságokat,
- fejlessze a hallgató önállóságát, önálló munkavégzésre törekvését,
- fejlessze a magasabb minőségű munka iránti igényt,
- gondoskodjon minél több munkafolyamat megismeréséről,
- nevelje a tanulókat szakmaszeretetre, a munka értékelésére, megbecsülésére,
- alakítson ki igényt a tanulóknál az esztétikus és pontos minőségi munkavégzésre,
- alakítsa ki a tanulóknál a szakmai fejlődés igényét, ösztönözzön önképzésre, az elméleti és gyakorlati ismeretek bővítésére.

IV.4. A gyakorlati képzés rendszere

IV.4.1. A képzések részletes bemutatása

1. Bevezető foglalkozás (javasolt óraszám:0,5 óra)

Bemutatkozás

Munkavédelmi előírások

A munka feltételei (biztonsági előírások, felelősök, oktatók, lehetőségek és veszélyek)

A szervezet felépítése, részterületei

A megismerendő tevékenységek rendszere

2. Az 1. témakör elsajátítása (javasolt óraszám: 2 óra)

Megoldandó feladat:

Feltárja a digitális állampolgári szolgáltatások portfólióját

Szükséges eszközök:

HÁLÓZATI MUNKAÁLLOMÁS, NYOMTATÓ

Vonatkozó szabályozás, előírások, minták, elvárások:

Az intézmény honlapja. Interjú a szervezet vezetőjével

Munkatevékenység bemutatása (folyamat, reprodukció lehetősége):

1. Weblap áttekintése
2. Interjúalany, helyszín, időpont, időtartam, eszközök tervezése és szervezése.
3. Interjú lebonyolítása.
4. Portfólió összeállítása

Gyakorlati kipróbálás, reprodukció:

Feljegyzés készítése, interjú lebonyolítása és dokumentálása.

Ellenőrzés módja, ellenőrzési pontok:

A kérdések értelmezése alapján az interjú kérdéssor javítása.

Minőségbiztosítási kötelezettségek:

Nem releváns.

Hibalehetőségek ismertetése:

- nem megfelelő hálózati munkaállomás
- megjelenés
- kommunikációs stílus

Értékelés, javaslatok, rendszerezés:

A gyakorlati oktató szöveges értékelését követően a hallgatóval közösen megvitatják az eredményeket, rendszerezik az információkat és javaslatokat fogalmaznak a szolgáltatási portfólió összetételére.

Házi feladat:

A portfólió megfelelő formai szerkesztése

Az 2. témakör elsajátítása (javasolt óraszám: 1 óra)

Megoldandó feladat:

Értékeli a digitális szolgáltatásokat tartalmi és ergonómiai szempontból.

Szükséges eszközök:

HÁLÓZATI MUNKAÁLLOMÁS, NYOMTATÓ

Vonatkozó szabályozás, előírások, minták, elvárások:

Az intézmény honlapja. Szolgáltatások leírása.

Munkatevékenység bemutatása (folyamat, reprodukció lehetősége):

1. Weblap áttekintése
2. Szolgáltatások aktivizálása
3. Szolgáltatások kipróbálása
4. Elemzés

Gyakorlati kipróbálás, reprodukció:

Feljegyzés készítése,

Ellenőrzés módja, ellenőrzési pontok:

Próbák és kontrollált folyamatok

Minőségbiztosítási kötelezettségek:

Nem releváns.

Hibalehetőségek ismertetése:

- nem megfelelő hálózati munkaállomás
- helytelen szolgáltatás rendszer értelmezés

Értékelés, javaslatok, rendszerezés:

A gyakorlati oktató szöveges értékelését követően a hallgatóval közösen megvitatják az eredményeket.

Házi feladat:

A portfólió megfelelő formai szerkesztése

Az 3. témakör elsajátítása (javasolt óraszám: 4 óra)

Megoldandó feladat:

Nyomon követi és értékeli a digitális szolgáltatások fogyasztói fogadtatását, hatékonyságát.

Szükséges eszközök:

HÁLÓZATI MUNKAÁLLOMÁS, NYOMTATÓ, online kérdőív szerkesztő

Vonatkozó szabályozás, előírások, minták, elvárások:

A szervezet vezetői engedélye szükséges

Munkatevékenység bemutatása (folyamat, reprodukció lehetősége):

1. online kérdőív elkészítése
2. kisszámú minta kiválasztása
3. lebonyolítás
4. értékelés

Gyakorlati kipróbálás, reprodukció:

Tesztelés, beérkezett adatok értelmezése.

Ellenőrzés módja, ellenőrzési pontok:

A kérdések értelmezése alapján az interjú kérdéssor javítása.

Minőségbiztosítási kötelezettségek:

Nem releváns.

Hibalehetőségek ismertetése:

- nem megfelelő hálózati munkaállomás
- megjelenés
- kommunikációs stílus

Értékelés, javaslatok, rendszerezés:

A gyakorlati oktató szöveges értékelését követően a hallgatóval közösen megvitatják az eredményeket.

Házi feladat:

Statisztikai feldolgozás

Az 4. témakör elsajátítása (javasolt óraszám: 1 óra)

Megoldandó feladat:

Bekapcsolódik a digitális szolgáltatások előkészítésébe és fejlesztésébe.

Szükséges eszközök:

HÁLÓZATI MUNKAÁLLOMÁS, NYOMTATÓ, a feladat elvégzéséhez szükséges digitális eszközök

Vonatkozó szabályozás, előírások, minták, elvárások:

A team munkájának tanulmányozása, a szükséges kritériumrendszer áttekintése

Munkatevékenység bemutatása (folyamat, reprodukció lehetősége):

1. A feladat megértése.
2. Elképzelés, esetleges tervezés
3. Fejlesztés
4. Elkészült munka értékelése

Gyakorlati kipróbálás, reprodukció:

Terv és prototípus

Ellenőrzés módja, ellenőrzési pontok:

Médium értékelési rendszer

Minőségbiztosítási kötelezettségek:

Nem releváns.

Hibalehetőségek ismertetése:

- nem megfelelő hálózati munkaállomás
- digitális eszközök hiánya
- nem kellő szoftverismeret

Értékelés, javaslatok, rendszerezés:

A gyakorlati oktató szöveges értékelését követően a hallgatóval közösen megvitatják az eredményeket, rendszerezik az információkat és javaslatokat fogalmazznak a szolgáltatási portfólió összetételére.

Házi feladat:

A fejlesztendő termék végső állapotának elkészítése

Befejező foglalkozás (javasolt óraszám: 0,5. óra)

Tapasztalatok megvitatása, ismeretek rendszerezése, jövőre vonatkozó javaslatok megfogalmazása

Tanulók munkájának összefoglaló értékelése

A tanulóknál végbement változások értékelése

IV.4.2. A gyakorlati képzés javasolt feladatai

Gyakorlandó terület¹⁶	Témakör megnevezése	Ismeretközlés	Alkalmazás	Ellenőrzés, értékelés
A digitális állampolgári szolgáltatások megjelenése a szervezetben.	1. A digitális állampolgárság fogalma	A digitális állampolgári szolgáltatások számbavétele.	Mérje fel az adott szervezetnél, hogy milyen digitális állampolgári szolgáltatások vannak! Készítsen erről egy listát!	A gyakorlatvezető tanár szövegesen értékelje az alábbi szempontokat: <ul style="list-style-type: none"> • a fogalmak megértése és elsajátítása, • a fogalmak adaptálása a szervezetre • a benyújtott beszámoló tartalmi és formai értékei
Értékeli a digitális szolgáltatásokat tartalmi és ergonómiai szempontból.	2. digitális hozzáférés 3. digitális eszközhasználat 4. digitális kommunikáció 5. digitális kötelezettség és felelősség 6. digitális etikett 7. digitális biztonság 8. digitális kereskedelem 9. digitális jog 10. digitális egészség és közérzet	Milyen trendek érvényesülnek jelenleg a szervezetnél, amellyel a menedzsmentnek meg kell küzdenie?	A szervezet digitális szolgáltatásokat magában foglaló portfólióját értékelje termékenként az általa összeállított szempontsor alapján	A gyakorlatvezető tanár szövegesen értékelje az alábbi szempontokat: <ul style="list-style-type: none"> • a felhasznált információk relevanciája és aktualitása, • értékelje a hallgató elemző és lényegkiemelő képességét!
Nyomon követi és értékeli a digitális szolgáltatások fogyasztói fogadtatását, hatékonyságát.	2. digitális hozzáférés 3. digitális eszközhasználat 4. digitális kommunikáció 5. digitális kötelezettség és felelősség 6. digitális etikett	A szolgáltatások tartalmi elemei.	Online kérdőívet készít a fogyasztók megkereséséhez. Kiválaszt egy szolgáltatást és kísérletet tesz egy szűk minta megkeresésére.	A gyakorlatvezető értékeli a kérdőívet és javaslatot tesz a korrekciókra. Engedélyezi azok kipróbálását.

¹⁶ A feladatok kapcsolódnak a Feladatprofilban meghatározottakhoz.

	7. digitális biztonság 8. digitális kereskedelem 9. digitális jog 10. digitális egészség és közérzet			
Bekapcsolódik a digitális szolgáltatások előkészítésébe és fejlesztésébe.	2. digitális hozzáférés 3. digitális eszközhasználat 6. digitális etikett 7. digitális biztonság 9. digitális jog	Eszközhaználólat, különböző alkalmazások ismerete.	Bekapcsolódik egy munkahelyi team tevékenységébe és legalább egy digitális produktum elkészítésében részt vesz.	A gyakorlatvezető figyelemmel kíséri a fejlesztő tevékenységet és értékeli a kész produktumot.
Feladatprofilban megnevezett tevékenységek	A feladat kifejtése			
<i>Feltárja a digitális állampolgári szolgáltatások portfólióját</i>	Megkeresi a szervezet legkompetensebb vezetőjét, munkatársát és interjút készít vele a digitális szolgáltatásokról. Az interjú kérdéseit szabadon fogalmazza meg, saját elképzelései alapján. Az interjút leírja egy doc. állományba, maximum 1 oldal terjedelemben. Az interjú legfontosabb része a szolgáltatásokról készülő lista és egy-két szavas értelmezése. Pl. leírja, hogy weblap, rövid tartalommal (hírek, eseménynaptár stb.), hálózati közösségek fórummal, levelezőlisták, katalógusok, regisztráció rendezvényekre, st. stb.			
<i>Értékeli a digitális szolgáltatásokat tartalmi és ergonomiai szempontból.</i>	A szolgáltatásokat táblázatba szerkeszti és 3-5 értékelési szempont alapján minősíti azokat. Az értékelés tartalmát mindenki saját maga határozza meg, a minősítések is szubjektívek.			
<i>Nyomon követi és értékeli a digitális szolgáltatások fogyasztói fogadtatását, hatékonyságát.</i>	Kérdőívet készít a szolgáltatások fogadtatásáról. A kérdőív 5-8 kérdésből áll. A kérdéseket önállóan fogalmazzák meg. A kérdőív kérdéseit, 5-8 válaszoló alapján kiértékeli. Az értékelés szolgáltatásonként egy-két mondat.			
<i>Bekapcsolódik a digitális szolgáltatások előkészítésébe és fejlesztésébe.</i>	Bármilyen szolgáltatás előkészítésébe bekapcsolódhat. Ennek tényét kérem leírni a konkrét szolgáltatással. Pl. elkészíti egy szolgáltatás leírását, használatát; másik, híreket fogalmaz meg a weblapra, fórumot moderál, levelezőlistát készít adott feladathoz, stb.			

Módszertani útmutató a gyakorlati képzés javasolt feladatelemihez

Ismeretközlés

A gyakorlatvezető oktató feladata. Funkciója kettős: egyrészt a kapcsolódó elméleti ismeretek, szakmai anyag felelevenítése, másrészt az elvégzendő feladat konkrét és részletes elmagyarázása. A gyakorlati oktatásban ez legtöbbször szóbeli közlés formájában valósul meg, de lehetséges írásban, vagy elektronikus csatornák közvetítésével is.

Az oktató szóbeli ismeretközlése megfelelő hangerővel, a jó stílus ismérveinek betartásával történjen, alkalmazva a szemléltetés mozzanatait is. A szemléltetés képekkel, ábrákkal, sematikus rajzokkal, vetített számítógépes diasorozattal (ppt.), vagy akár kép- és hanganyagok felhasználásával történhet. Maga az élőbeszéd is lehet szemléletes, ha a mondanivaló életszerű példákkal kerül alátámasztásra. A leghatásosabb szemléltetés magának a szóban forgó objektumnak (pl.: bizonylat) konkrét bemutatása, „kézbe-adása”.

Az ismeretközlést végző személy törekedjen a hallgatóság figyelmének folyamatos fenntartására. Ezt szolgálja a magyarázat (előadás) logikus felépítése; példák, az életből származó valós esetek bemutatása, elemzése; érdekes (esetenként meghökkentő) tények, adatok közlése. A tömör és világos fogalmazás, a megfelelő hangsúlyozás, a beszéd monotonitásának elkerülése szintén hozzájárul a figyelem tartós fennmaradásához. Ugyanezt szolgálja a magyarázat megszakítása interakciókkal (kérdések megfogalmazásának ösztönzése a hallgatóság részéről; a jelenlévők bevonása egy-egy érdekes tény, adat, elmélet megvitatásába).

Alkalmazás

A gyakorlaton részt vevő hallgatók feladata. A korábban megismert elméleti (szakmai) anyag felelevenítésével, a gyakorlatvezető oktató által adott magyarázat és iránymutatás alapján önálló munkavégzés keretében kell valós helyzetben problémafeltárást, majd a megfelelő műveleteket elvégezniük.

A korábban tanultak alkalmazása során újabb tapasztalatokhoz jutnak a résztvevők, rögzítik magukban az adott helyzet megoldására szolgáló algoritmust – az alkalmazás tehát egyben tanulási folyamat is.

Ellenőrzés, értékelés

Mind a gyakorlatvezető oktató, mind a részt vevő hallgatók oldalán felmerülő feladat. A hallgató ellenőrzi saját tevékenységét, önértékelést végez munkájáról és kompetenciáinak fejlődéséről. A gyakorlatvezető oktató értékeli a hallgatók tevékenységét; megvizsgálja, hogy kialakultak és megszilárdultak-e az adott tevékenységi területen elvárt kompetenciáik.

Az ellenőrzés során mind a tevékenység folyamatát, annak résztvevőit, mind a tevékenység eredményét vizsgálni kell.

Az értékelés többféle módon történhet; lehet szöveges, skálás, érdemjegyes, illetve megvalósítható checklista alapján.

A gyakorlatvezető oktató nagyon fontos feladata a hallgatóban kialakuló változások értékelése: gyarapodott-e szakmai tudása, gyakorlati tapasztalata, hogyan változtak kompetenciái – ezek sorában attitűdje, munkamagatartása. Fontos, hogy az értékelést a gyakorlatvezető és a hallgató közötti megbeszélés kövesse, melynek keretében a hallgató önértékelése szembesíthető a gyakorlatvezető oktató által készített minősítéssel. Ennek a megbeszélésnek a még fejlesztendő területek kijelöléséhez kell vezetnie. (Lásd erről az EREDMÉNYPROFIL c. fejezetben írottakat is.)

V. Eredményprofil

V.1. Értékelés

A gyakorlati idő végén megtörténik a hallgatók kompetenciafejlődésének értékelése. A hallgató és a gyakorlatvezető oktató egymástól függetlenül értékeli a hallgató gyakorlati teljesítményét és kompetenciafejlődését az alábbi táblázat segítségével. A hallgató önértékelést végez, a gyakorlati oktató a feladatprofilhoz hasonlítja a hallgató teljesítményét és ez alapján értékeli. A különbségeket megvitatják és kijelölik a jövőben fejlesztendő területeket annak érdekében, hogy a hallgató a munka világában önállóan megállja a helyét a főiskola elvégzése után.

Feladatprofilban megnevezett tevékenységek¹⁷	Checklist¹⁸	Szakmai ismeretek kategóriája¹⁹	Szakmai készségek kategóriája²⁰	A feladatmegoldás értékelése (1-elégtelen, 2-elégséges, 3-közepes, 4-jó, 5-jeles)
<i>Feltárja a digitális állampolgári szolgáltatások portfólióját</i>				
<i>Értékeli a digitális szolgáltatásokat tartalmi és ergonomiai szempontból.</i>				
<i>Nyomon követi és értékeli a digitális szolgáltatások fogyasztói fogadtatását, hatékonyságát.</i>				
<i>Bekapcsolódik a digitális szolgáltatások előkészítésébe és fejlesztésébe.</i>				

¹⁷ A IV.1. fejezetben megnevezett feladatprofil alapján. (IV.1. Feladatprofil)

¹⁸ A Checklist arra szolgál, hogy pipálással meg tudja jelölni az oktató, hogy az adott feladatot volt-e módja kipróbálni a hallgatónak.

¹⁹ Az alább szereplő „Szakmai ismeretek alkalmazási típusa” táblázat kategóriái alapján „A”, „B”, „C”, „D” vagy „E” típus lehet.

²⁰ Az alább szereplő „Szakmai készségek szintjei” táblázat kategóriái alapján 1, 2, 3, 4 vagy 5 lehet.

Szempontok az értékeléshez²¹:

- jeles(5) Hibátlan feladatmegoldás, a művelet eredménye kifogástalan; a feladat elvégzésére fordított idő- és anyagráfordítás az előírt intervallumban mozog.
- jó (4) Nem tökéletes, de jó színvonalú feladatmegoldás, a művelet eredményét nem kell javítani; a feladat elvégzésére fordított idő- és anyagráfordítás alig tér el az előírt értéktől.
- közepes (3) Elfogadható színvonalú feladatmegoldás, a művelet eredménye legfeljebb apró korrekcióra szorul; a feladat elvégzésére fordított idő és anyagráfordítás nem tér el nagymértékben a szokásostól.
- elégséges(2) Gyenge színvonalú feladatmegoldás, a művelet eredménye hibás, hiányos, de javítható; a feladat elvégzésére fordított idő- és anyagráfordítás jelentősebben eltér a szokásostól.
- elégtelen(1) Rossz feladatmegoldás, a művelet eredménye hibás, hiányos, nem javítható.

---

²¹ Az értékelési szempontok a feladatmegoldás eredményessége, és a munkavégzés hatékonysága alapján, e két értékelési kritériumot kombinálva javasolják a minősítés kialakítását. Az elsődleges szempont az eredmény, a produktum/művelet tényleges használhatósága.

Szakmai ismeretek alkalmazásai típusai

Szakmai ismeretek²² alkalmazási típusa	Értelmezése
„A” típus	Önálló, gyors és hibátlan ismeretalkalmazás (a legmagasabb szint). Ilyen típusú ismeretalkalmazást olyan munkafeladatok esetében célszerű megkövetelni, ahol a munkafeladat kockázattal jár (baleseti, környezeti, kártételi stb.); egyszerűek, előre tervezhetők, ismerhetők a körülmények, feltételek; valamint a kompetencia pótolhatatlan, hiánya vagy hibázás esetén megghiúsul a munkatevékenység.
„B” típus	A szokásos munkahelyi körülmények között hibátlan ismeretalkalmazás, hibázás esetén megghiúsul a munkatevékenység.
„C” típus	A szokásos munkahelyi körülmények között közvetlen személyes vezetői, szakmai irányítás, közreműködés nélkül, de források, segédeszközök igénybevételének lehetősége mellett; tájékozódásra, előzetes próbára, segédtevékenységekre is elegendő idő alatti; összességében, illetve önellenőrzés és javítás után megfelelő minőségű eredménnyel történő ismeretalkalmazás.
„D” típus	Részben közvetlen személyes vezetői, szakmai irányítással, részben önállóan végzett megfelelő ismeretalkalmazás.
„E” típus	A szokásos munkahelyi körülmények között vezetői, szakmai irányítás mellett, személyes, a feladatra célzott segítség lehetősége mellett; kérdésfeltevésre, feladat közbeni értelmezésre, tájékozódásra, eszközhasználatra elegendő idő alatti; a hiba ismeretében javított, legalább egyes meghatározó részleteiben megfelelő minőségű ismeretalkalmazás.

²² A szakmai ismereteken a foglalkozás/munkakör alapvető feladatainak ellátásához szükséges elméleti és gyakorlati ismereteket, valamint azok alkalmazását értjük.

Szakmai készségek szintjei

Szakmai készségek ²³ szintjei	Értelmezése
5. szint	A szokásostól eltérő munkahelyi körülmények között is képes a tanult ismeretek magas szintű, önálló, gyors, hibátlan és szakszerű alkalmazására, tevékenységének és a munka eredményének önálló ellenőrzésére.
4. szint	A szokásostól eltérő munkahelyi körülmények között, közvetlen vezetői, illetve szakmai irányítás nélkül, önállóan, gyorsan, kevés hibával képes a tanult ismeretek szakszerű alkalmazására, a munka eredményének ellenőrzésére, a feltárt hibák javítására.
3. szint	Szokásos munkahelyi körülmények között közvetlen vezetői, illetve szakmai irányítás nélkül, források és segédeszközök igénybevételével képes a tanult ismeretek önálló, gyors és szakszerű alkalmazására, a feltárt hibák javítására.
2. szint	Szokásos munkahelyi körülmények között, rendszeres irányítás mellett képes a munkavégzésre, illetve a feladat ellátására, a hibák segítségével történő feltárására és azok önálló javítására.
1. szint	Szokásos munkahelyi körülmények között folyamatos irányítás és célzott segítségnyújtás mellett képes a munkavégzésre, illetve a feladat ellátására, az ismeretek megfelelő minőségű alkalmazására.

V.2. Fejlesztendő területek

A hallgató önértékelése és a gyakorlatvezető oktató értékelésének összehasonlítása során megállapíthatók azok a kompetenciák, készségek vagy tudásanyag, amely a mindennapi munka világában a sikeres munkavégzéshez szükséges, és amelyeket még a hallgatónak fejlesztenie kell. Ezek a következők:

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....
8. ....
9. ....
10. ....

²³ A szakmai készségeken a foglalkozás/munkakör szokásos feladatainak ellátásához szükséges, begyakorolt tevékenységeket értjük. Végrehajtása jártasság- vagy készségszinten megy végbe. Az utóbbi, magasabb szinten a művelet már automatikusan megy végbe; a tevékenység elemei rutinszerűen egymást követik.

VI. Áttekintendő anyagok

VI.1. Ajánlott kiegészítő szakmai irodalom²⁴

Anderson, L. W.–Krathwohl, D. R. (szerk.) (2001): A taxonomy for learning, teaching and assessing: A revision of Bloom's Taxonomy of educational objectives: Complete edition. Longman, New York.

Bedő A.–Schlotter J. (2008): Az interaktív tábla. Műszaki Kiadó, Budapest.

Benedek A. (2013): Digitális pedagógus 2.0. Typotex Kiadó, Budapest

Buda A. (2012): Mire használhatók a szavazórendszerek? Oktatás-Informatika, 1-2. <http://bit.ly/MvaVME> (Letöltés ideje: 2013. október 19.)

Buda A. (2013): Rések és szakadékok. In: Ollé J. (szerk.): V. Oktatás-informatikai konferencia. Tanulmánykötet. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest. <http://bit.ly/1brHN2c> (Letöltés ideje: 2013. október 27.)

Calvani, A.–Fini, A.–Ranieri, M. (2009): Valutare la competenza digitale. Modelli teorici e strumenti applicativi. TD-Tecnologie Didattiche, 48, 39–46.

Csepeli Gy.–Prazsák G. (2010): Örök visszatérés? Társadalom az információs korban. József Kiadó, Budapest.

Demetrovics Zs.–Koronczai B. (2010): Az internet árnyoldala: problémák és függőség. Oktatás-Informatika,

1-2. <http://bit.ly/1hkcZVY> (Letöltés ideje: 2013. október 20.)

A digitális állampolgárság fogalma és kompetenciamodellje

Fehér P.–Hornyák J. (2011): 8 óra pihenés, 8 óra szórakozás, avagy a Netgeneráció 2010 kutatás tapasztalatai. In: Ollé J. (szerk.): III. Oktatás-informatikai konferencia. Tanulmánykötet. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest. <http://bit.ly/eTBD84> (Letöltés ideje: 2013. október 20.)

Ferrari, A. (2012): Digital Competence in Practice: An Analysis of Frameworks. Joint Research Center.

<http://bit.ly/U7iM2L> (Letöltés ideje: 2013. október 20.)

Forgó S. (2009): Az új média és az elektronikus tanulás. Új Pedagógiai Szemle, 8-9, 91–97.

Forgó S. (2013): Újmédia vs. hagyományos média. Óbudai Egyetem, Budapest

ISTE.NET-A (2008): National Educational Technology Standards for Administrators. International Society for Technology in Education. <http://bit.ly/wD6oaj> (Letöltés ideje: 2013. október 20.)

---

²⁴ Ollé János, Lévai Dóra, Domonkos Katalin, Szabó Orsi, Papp-Danka Adrienn, Czirfusz Dóra, Habók Lilla, Tóth Renáta, Takács Anita: DIGITÁLIS ÁLLAMPOLGÁRSÁG AZ INFORMÁCIÓS TÁRSADALOMBAN, 2013 Budapest, Eötvös Kiadó bibliográfiája alapján

ISTE.NET-S (2008): National Educational Technology Standards for Students. International Society for Technology in Education. <http://bit.ly/xC1dOQ> (Letöltés ideje: 2013. október 20.)

ISTE.NET-T (2000): ISTE National Educational Technology Standards and Performance Indicators for Teachers. International Society for Technology in Education. <http://bit.ly/rITphn> (Letöltés ideje: 2013. október 20.)

ISTE.NET-T (2008): National Educational Technology Standards for Teachers. International Society for Technology in Education. <http://bit.ly/vZgM6H> (Letöltés ideje: 2013. október 20.)

Kárpáti, A. (2011): Digital Literacy in Education. UNESCO Policy Brief. UNESCO Institute for Information Technologies in Education, Moscow. <http://bit.ly/wcKDHM> (Letöltés ideje: 2013. október 27.)

Kis-Tóth L.–Fülep Á.–Racsko R. (2013): E-papír kísérletek a hazai közoktatásban. Neveléstudomány, 1.

http://nevelestudomany.elte.hu/downloads/2013/nevelestudomany_2013_1_107-123.pdf (Letöltés ideje: 2013. október 27.)

Komenczi B. (2009): Elektronikus tanulási környezetek. Gondolat Könyvkiadó, Kognitív szeminárium sorozat, Budapest.

Molnár Gy. (2011): Az információs-kommunikációs technológiák hatása a tanulásra és oktatásra. Magyar Tudomány, 9, 1038–1047.

Nádori G.–Prievara T. (2011): Kis-nagy IKT könyv. <http://bit.ly/gZLOSN> (Letöltés ideje: 2013. október 27.)

Námesztovszki Zs. (2013): Oktatásinformatika. Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka.

Nyíri K. (szerk.) (2009): Engagement and Exposure: Mobile Communication and the Ethics of Social Networking. Passagen Verlag, Wien.

OECD (2009): Creating Effective Teaching and Learning Environments. First Results from TALIS. OECD Publications, Paris. <http://bit.ly/13AjYGv> (Letöltés ideje: 2013. október 27.)

OECD (2009, 2012): Quality in Teaching. <http://bit.ly/18H2MgJ> (Letöltés ideje: 2013. október 27.)

Ohler, J. B. (2012): Digital Community, Digital Citizen. Corwin, London, United Kingdom.

Ollé J. (2012a): A digitális állampolgárság értelmezése és fejlesztési lehetőségei. Oktatás-Informatika,

1-2. <http://bit.ly/15BA4h1> (Letöltés ideje: 2013. október 7.)

Ollé J. (2012b): Pedagógiai kultúra az információs társadalomban. In: Ollé J.–Papp-Danka A.–Lévai D.–

Tóth-Mózer Sz.–Virányi A. (2012): Oktatás-informatikai módszerek. Tanítás és tanulás az információs társadalomban. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.

Ollé J.–Papp-Danka A.–Lévai D.–Tóth-Mózer Sz.–Virányi A. (2012): Oktatás-informatikai módszerek. Tanítás és tanulás az információs társadalomban. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.

Kárpáti A.–Molnár Gy.–Tóth P.–Főző A. (szerk.) (2008): A 21. század iskolája. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

Papp-Danka A.–Magyari G. (2011): Tetszik az új táblánk? Szavazzunk! - Az interaktív tábla és a szavazórendszerek használatának módszertani előnyei. In: Bányai S.–Szivák J. (szerk.): MódszerLesen.

Infokommunikációs módszerek a tanításban. Raabe Kiadó, Budapest.

A digitális állampolgárság fogalma és kompetenciamodellje

Palfrey, J.–Gasser, U. (2010): Born Digital: Understanding the First Generation of Digital Natives. Basic Books, New York

Prensky, M. (2001): Digital Natives, Digital Immigrants — A New Way To Look At Ourselves and Our Kids,

On the Horizon, NCB University Press, 6. <http://bit.ly/CdgmV> (Letöltés ideje: 2013. október 7.)

Racsko R. (2011): Kísérlet az e-papír eszközök bevezetésére. Könyv és Nevelés, 3, 77–84.

Ribble, M.–Bailey, G. (2007): Digital Citizenship in Schools. International Society for Technology in Education, Washington.

Ribble, M. (2009): Raising a Digital Child. A Digital Citizenship Handbook for Parents. International Society for Technology in Education. Eugene, Oregon, Washington, D.C.

Ribble, M. (2011): Digital Citizenship in Schools. Second Edition. International Society for Technology in Education. Eugene, Oregon, Washington, D.C.

Subrahmanyam, K.–Smahel, D. (2012): Digital Youth: The Role of Media in Development. Springer, London.

Talyigás J. (szerk.) (2010): Az internet a kockázatok és mellékhatások tekintetében. Scholar Kft., Budapest.

Tongori Á. (2012): Az IKT-műveltség fogalmi keretének változása. Iskolakultúra, 11. <http://bit.ly/10IPaSv>

(Letöltés ideje: 2013. október 7.)

Trilling, B.–Fadel, C. (2009): 21st Century Skills: Learning for life in our times. Jossey-Bass.

Turcsányi-Szabó M. (2012): Fenntartható innováció a tanárképzésben – az elmélettől a gyakorlatig.

Oktatás-Informatika, 1-2. <http://bit.ly/MvaVME> (Letöltés ideje: 2013. október 19.)

UNESCO–Microsoft (2011): Unesco ICT Competency Framework for Teachers. UNESCO, Paris. <http://bit.ly/17YJYHy> (Letöltés ideje: 2013. október 19.)

Tapscott, D. (2008): Grown Up Digital: How the Net Generation is Changing Your World. McGraw-Hill.

Veszelszki Á. (szerk.) (2013): A világhálóba keveredett ember. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.

VI.2. Az ágazat működését és tevékenységét befolyásoló jogszabályok

VI.3. Az adott szervezet áttekintendő dokumentumai

Ezeket a dokumentumokat a gyakorlatvezető jelöli ki a hallgató számára annak megjelölésével, hogy azok kötelezően, vagy ajánlottan megismerendők²⁵.

---

²⁵ Pl. Etikai Kódex, Minőségbiztosítási Kézikönyv, Stratégia, stb.

VII. Kérdőív a gyakorlaton részt vett hallgató számára

Kérem, hogy a gyakorlati képzés befejezését követően válaszoljon az alábbi kérdésekre!

1. Jó döntésnek tartja-e, hogy részt vett a gyakorlatorientált képzési rendszerben?

- igen
- nem

Ha a válasza „Nem” volt, kérem indokolja állásfoglalását!

.....

.....

.....

.....

2. Kapott-e segítséget a gyakorlólhelyen a feladatai elvégzéséhez?

- igen, rendszeresen
- igen, alkalmanként
- szinte soha
- egyáltalán nem

3. Milyen adottságokkal rendelkezett a gyakorlólhely az Ön szakterületére vonatkozóan (végzendő feladatok, döntési lehetőségek, felszereltség)?

- kiváló
- jó, megfelelő
- elfogadható
- rossz

4. Milyen volt a munkahelyi légkör? Hogyan fogadták Önt, mint gyakornokot?

- nagyon kedvező, jól éreztem magam a munkatársak között
- elfogadtak, de nem igazán foglalkoztak velem
- rossz, nem éreztem jól magam
- egyéb: .....

5. Milyennek ítéli meg a munkahely berendezéseinek, felszereltségének technikai színvonalát?

- megfelel a XXI. század kihívásainak
- korszerű, de nem csúcstechnika
- nem korszerű, de megbízhatóan működik
- elavult, gyakran meghibásodik

6. Jellemezze gyakorlatvezetőjét! (Csak egyet, a legjellemzőbbet válassza az alábbiak közül!)

- utasítgat és kemény bírálattal illeti a nem tökéletes feladatmegoldást
- empatikus, segítőkész
- elnéző, nem kritizál
- jó szakember, kiváló mentor
- jó szakember, de nem tudja érthetően megmagyarázni/megmutatni az elvégzendő műveleteket
- ösztönzi az önálló, kreatív feladatmegoldást
- nem vár el (és tűr meg) önálló gondolatokat, mindet úgy kell csinálni, ahogyan ő kívánja
- fegyelmezettséget és pontosságot követelő, „katonás” alkat
- a szabályokhoz állandóan nem ragaszkodik, „laza” személyiség
- fő jellemzője az, hogy .....

7. Kérem írja le a saját szavaival, hogy mi volt a legjobb élménye a gyakorlat során?

.....

.....

.....

8. Kérem írja le a saját szavaival, hogy mi volt a legrosszabb élménye a gyakorlat során?

.....

.....

.....

9. Sorolja fel azokat a szakmai ismereteket, illetve kompetenciákat, melyekre a gyakorlat közben nagy szüksége lett volna, de nem kapta meg elméleti felkészítése során?

.....

.....

10. Milyen javaslatokat tudna megfogalmazni a gyakorlatszervezők számára?

.....